

Висновки. Вирішенні проблеми потребує внесення змін у повноваження органів місцевого самоуправління через перекладання на них обов'язку збирання інформації про діяльність усіх суб'єктів продовольчого ринку, незалежно від форм їх організації, частоти здійснення операцій. за таких умов підвищується прогнозованість стану продовольчого ринку та ефективність регулювання цін.

Реалізація зазначених функцій суб'єктом регулювання цін здійснюється у взаємодії із державними установами та громадськими організаціями, які у своїй сукупності формують допоміжний елемент суб'єкта регулювання. До цієї групи, насамперед, відносять суб'єкти, які забезпечують збір та передачу інформації про стан об'єкта регулювання та середовища його функціонування. У своїй сукупності така інформація називається базою вхідних даних процесу регулювання цін. Її формують відповідні органи державного спостереження і контролю за цінами та кон'юктурою продовольчого ринку.

Для прийняття рішення про регулювання цін використовують внутрішню інформацію різних державних органів. Зокрема Міністерство аграрної політики та продовольства готує та подає Кабінету міністрів України інформацію про обсяги виробництва основних видів сільськогосподарської продукції та прогнози на майбутній врожай, що є базою для прийняття рішення про мінімальні та максимальні закупівельні ціни на об'єкти державного цінового регулювання, про здійснення інтервенційних та заставних операцій, про визначення обсягу експортних квот. для підвищення ефективності регулювання цін на продовольчому ринку України важливо, щоб цю інформацію було доведено до всіх суб'єктів продовольчого ринку.

Наявність об'єктивної інформації про прогнозні показники розвитку ринку є умовою прийняття виробниками обґрунтованих рішень щодо нарощення обсягу виробництва, асортиментної та цінової політики. Вважаємо, що такі данні повинні бути офіційно репрезентовані державними органами влади щороку на початку календарного року. Така практика підтверджена досвідом багатьох країн світу. Зокрема, у США щороку у перших числах січня публікують офіційний звіт про очікуваний врожай. Така інформація дає змогу кожному виробнику сформулювати власні виробничі програми, а сільськогосподарським товаровиробникам скоригувати плани весняно-посівних робіт. Такі інформаційні заходи знижують ризик товарної, а, відповідно, й цінової дестабілізації продовольчого ринку

Вихідна інформація про стан об'єкта регулювання є важливою для прийняття рішення щодо застосування методу регулювання, який є найбільш адекватним в цих умовах. Тому вимогою до вихідної інформації є оперативність надходження, комплексність охоплення, представницький характер та легкість доступу. Не менш важливою для формування ефективного механізму регулювання цін на продовольчому ринку є інформація щодо наслідків застосування конкретних методів регулювання. Сукупність результатуючих даних про стан об'єкта регулювання та факторів його середовища, що отримані після запровадження відповідних методів регулювання, формують вихідну

інформацію механізму регулювання цін. Джерела отримання вихідної інформації аналогічні до попередньої.

Зіставлення даних вхідної та вихідної інформації дає змогу встановити зворотний зв'язок у системі державного регулювання цін на продовольчому ринку, що дає змогу виміряти і оцінити наслідки регулювання.

Література

1. Владимирова Т.А. Формирование гибких цен и тарифов в интегрированных экономических системах / Т.А. Владимирова, В.Г. Соколов. – Новосибирск : Изд-во Сибирского ин-та финансов и банковского дела, 2009. – 110 с.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 р., № 1548 "Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів місцевих рад щодо регулювання цін (тарифів)" зі змінами та доповненнями.
3. Панасюк Б.Я. Державне управління в умовах ринкових відносин / Б.Я. Панасюк // Економічний часопис – XXI : наук.-аналіт. журнал. – 2010. – № 3-4. – С. 15-19.

Шкварчук Л.А. Система полномочий органов государственного регулирования цен на продовольственном рынке

Проведено исследование форм взаимодействия субъектов государственного регулирования цен на продовольственном рынке, определена их особенная форма подчинения и сотрудничества в реализации заданий гарантирования ценовой стабильности. Определены основные направления изменения форм организации и методов реализации полномочий местных органов самоуправления на продовольственном рынке.

Ключевые слова: субъект регулирования цен, полномочия органов регулирования, функции органов самоуправления.

Shkvarchuk L.O. The System of plenary powers of government prices adjusting at the food market

In the article research the forms of co-operation of organs of government prices adjusting at the food market, certain them the form of submission and collaboration in realization of tasks of guaranteeing the price stability. The basic directions of change of forms organization and methods of realization the powers of local organs of self-government at the food market are determined.

Keywords: subject of prices adjusting; plenary powers of adjusting organs; functions of self-government organs.

УДК 338.24:658.152

Доц. Н.О. Шпак, д-р екон. наук;
аспір. Н.Г. Дулиба – НУ "Львівська політехніка"

СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Розкрито сутність поняття інформаційного забезпечення як пріоритетної складової управлінської діяльності підприємства, насичення якісною та актуальною інформацією. Проаналізовано складові та наведено різнопланові підходи до його тлумачення, використання в процесі виробничо-господарської діяльності методів та інструментів інформаційного забезпечення.

Ключові слова: інформація, інформаційні ресурси, інформаційне забезпечення.

Постановка проблеми. Завданням системи управління кожного підприємства є покращення результатів його діяльності внаслідок економії ресурсів та вибору найбільш ефективних методів координування виробничих

процесів. Останнім часом дедалі очевиднішою стає залежність управління від особливого ресурсу – інформації, швидкість та мінливість якої відстежити практично неможливо. Весь процес менеджменту, починаючи з постановки цілей, побудови стратегії, формування завдань та закінчуючи організацією, моніторингом, контролем та оцінкою результатів процесу управління, розпочинається з інформації та інформацією закінчується.

У час великої конкуренції, жорстких правил гри, коли кожен думає сам за себе, інформованість ототожнюється з поняттям озброєності. Тому і не дивно, що на сучасному етапі суспільного розвитку країни прагнуть займати лідерські позиції у сфері інновацій та інформаційних технологій, тому що лідерство саме на цій арені, надалі, забезпечить лідерство й у всіх інших сферах життя.

Насичення управлінської діяльності якісною та актуальною інформацією, яка може принести користь при її використанні, формує систему інформаційного забезпечення підприємства, значення якої в менеджменті щороку зростає, вимагає до себе підвищеної уваги та подальшого розвитку, удосконалення і дослідження цього поняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел свідчить про зацікавлення вітчизняних і зарубіжних науковців дослідженням обраної тематики з огляду на її новизну та беззаперечну актуальність. Вагомий внесок у розвиток системи інформаційного забезпечення управлінської діяльності зробили такі вітчизняні вчені, як А. А. Харкевич, Л. Г. Мельник, І. П. Босак, М. Г. Чумаченко, Є. Д. Бондаренко, І. В. Титаренко, Ю. Г. Горященко, Л. І. Скібіцька, Л. В. Балабанові, А. В. Анісімов, Т. В. Симоненко, О. Є. Кузьмін, М. П. Денисенко та багато інших. Серед зарубіжних вчених не можна не відзначити "батька" кількісної теорії інформації К. Шеннона, К. Девіса, А. Тоффлера, Д. Белла та В. Бенсона. Однак, незважаючи на значну кількість опублікованого матеріалу за обраною тематикою, стан проблеми ще недостатньо досліджений, поле діяльності залишається надзвичайно широким.

Мета роботи. Дослідження розгляданого питання формує такі цілі: на основі аналізу сутності та основних складових інформаційного забезпечення узагальнити та сформулювати єдине трактування цього поняття стосовно управління підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні, у час, супутником якого є глобалізація як народного господарства кожної країни, так і світового загалом, у час становлення нової постінформаційної цивілізації, особливу увагу та роль відводиться такій вагомій, специфічній та унікальній категорії як інформація. Наявність інформації здатна забезпечити її власнику значні переваги та принести перемогу, відсутність, своєю чергою, – звести нанівець прикладені зусилля, знизити очікуваний рівень результативності. Інформованість та інформаційне забезпечення утворюють ключ до успішної діяльності підприємств, створюючи передумови позитивних соціально-економічних змін у суспільстві та сприяють розвитку країни.

Значення інформації, яка є основою інформаційних ресурсів, заперечити складно, не враховувати – смішно, проте незважаючи на свій колосальний вплив на всі сфери життя, це поняття можна назвати білою плямою, практично не дослідженою і не опрацьованою. Це підтверджується навіть тим, що немає загальноприйнятого трактування "інформації", "інформаційних ресурсів", яке влаштувало б як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, хоча ці категорії є базовими та системоуворювальними.

Слово інформація (від англ. "information") дослівно означає роз'яснення, трактування, вперше з'явилося ще у 1387 р. Проте науковим поняттям "інформація" стає всередині XX ст., і з того часу виступає об'єктом постійних дискусій. У більшості випадків суть поняття визначається індивідуально на інтуїтивному рівні. Розбіжностей та скепсису уникнути ніколи не вдасться, як і прийти до однієї спільної думки. Тлумачення терміна "інформація" варто розпочати з нормативно-правового акту, в якому воно фігурує. Згідно зі Законом України "Про інформацію", прийнятого 13 листопада 1992 р., під інформацією потрібно розуміти будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [9].

Скібіцька Л.І. вважає, що інформація – це знання про особливий факт, подію або ситуацію. На нашу думку, під інформацією потрібно розуміти набір повідомлень, що дають змогу знизити рівень невизначеності користувача стосовно характеристик, особливостей чи стану певного предмета. Окрім цього, інформація формує структуроване уявлення про стан внутрішнього середовища організації, керованої та керуючої систем, формує картину зовнішнього середовища, є фундаментом процесу управління підприємством та об'єктом опрацювання фахівців галузі управління [11].

Джерелом інформації є дані, які, однак, самі по собі не мають жодної користі. Теорія управління до інформації відносить тільки ті повідомлення, які містять у собі нові знання, знижують рівень невизначеності та необізнаності. Якщо таке повідомлення не містить у собі зазначених ознак, то воно для користувача не виступає одиницею інформації і в такому випадку його прийнято називати шумом. Шуми за своєю природою однакові з вірною інформацією, проте змістовно пусті, вміння їх вчасно виявити та відкинути з сукупності корисних даних є дуже складним завданням для менеджерів. Досить часто, звертаючи зайву увагу на шуми, втрачаються чи опрацьовуються з запізненням справді важливі повідомлення, які здатні вплинути на хід прийняття певних управлінських рішень [6].

Визначення цінності інформації є особливо актуальним. Цінними вважаються ті дані та факти, використання яких в кінцевому результаті приводить до досягнення поставлених цілей та вирішення пріоритетних завдань. Інколи можна побачити як інформаційні масиви здатні принести менеджеру значно менше користі, ніж декілька вчасно поданих документів. Цінність інформації можна розглядати з двох точок зору: по-перше, як функцію кількості інформації (тут цінність вимірюється як логарифм); по-друге, як функцію нарощення критерію ефективності функціонування системи (вимірюється в абсолютних величинах) [13].

Огляд літературних джерел дає змогу зробити висновок, що інформація, як і будь-яка категорія, володіє своїми властивостями, які можна згрупувати за такими блоками:

1) з точки зору практичності:

- достовірність (об'єктивна оцінка змін зовнішнього та внутрішнього середовища; здатність до безпомилкового, коректного та істинного відображення фактів);
- актуальність (здатність відповідати сьогоденним вимогам, відображати поточну ситуацію);
- цінність (у вузькому розумінні корисність від отриманої інформації, у широкому – здатність впливати на процес управління завдяки своєму змісту).

2) з точки зору часової доцільності:

- оперативність (свочасність отримання та аналізу фактів і повідомлень, часова відповідність динаміці змін навколишнього середовища);
- ідентичність (повнота даних, властивість чітко та найбільш точно передавати властивості об'єкта).

3) з точки зору недоступності: конфіденційність (обмеження від несанкціонованого доступу).

4) з точки зору незалежності від творця:

- старіння (особливістю є своєчасність донесення до користувача, оскільки несвоєчасність веде до знецінення інформації, що спричинено шоквиливними змінами довколишнього середовища і таким чином вже не адекватної оцінки об'єктів);
- розсіювання (існування у великій кількості джерел).

5) з точки зору невідривності від мови носія: дискретність (інформація виражається за допомогою слів, речень, тексту).

Багато науковців досліджують питання щодо інформації, тому стільки ж існує думок та поглядів стосовно її класифікації та переліку класифікаційних ознак. Спробуємо узагальнити та на рис.1 навести, на нашу думку, найбільш повну класифікацію інформації.

Під економічною інформацією прийнято розуміти масив відомостей, показників, статистичних даних, даних бухгалтерського та аналітичного обліку, фінансових планів та прогнозів, які більшою мірою кількісно висвітлюють економічні та соціальні процеси чи презентують їх динаміку.

Економічну інформацію класифікують за такими ознаками:

- за призначенням (планова, облікова, бухгалтерська, звітна, статистична, довідкова, нормативна);
- за способом передачі (усна, документована, поштова, електронна);
- за періодичністю надходження (систематична, випадкова);
- за здатністю до оброблення (оброблювальна, не оброблювальна, аналітична);
- за стадіями та циклами процесу відтворення;
- за ресурсним використанням;
- за факторами виробництва;
- за сферами економіки.

Економічна інформація, як і будь-яка інша інформація, може бути достовірною чи недостовірною, достатньою чи недостатньою (інколи надлишковою), активною чи пасивною, цифровою чи письмовою [7].

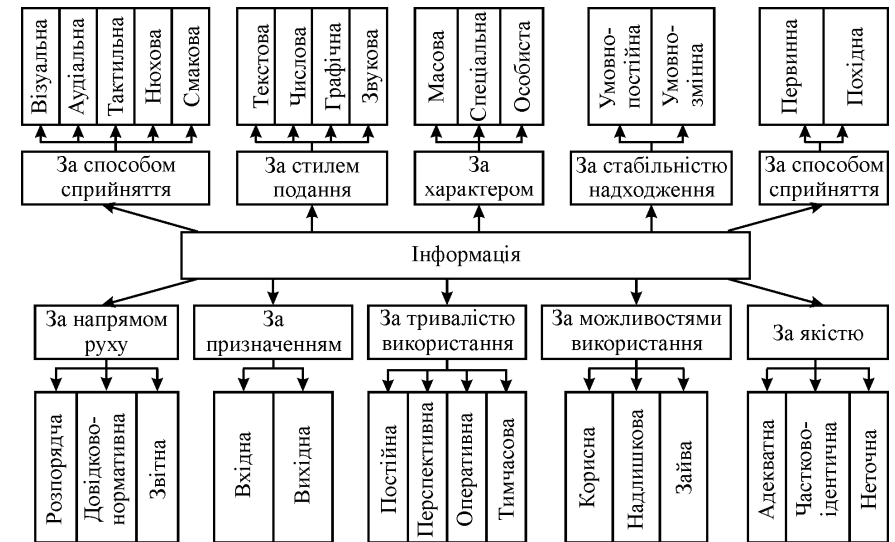

Рис. 1. Класифікація інформації (структурували автори)

Використання інформації як ресурсу допомагає менеджерам у прийнятті швидких рішень в умовах загальної економічної та політичної невизначеності, що значною мірою впливає на функціонування всього господарського комплексу країни. Тому в теорії інформації виникла потреба оперувати такими поняттями, як кількість та якість інформації, швидкість передачі, можливості кодування.

Кількість інформації, зазвичай, визначають за допомогою запропонованого американським вченим Клодом Шенноном методу обчислення цієї кількості як випадкової величини стосовно іншої випадкової величини. Отже, розглядаючи дискретні випадкові величини X і Y , які задаються законами розподілу $P(X = X_i) = p_i$, $P(Y = Y_j) = q_j$ і спільним законом розподілу $P(X = X_i, Y = Y_j) = p_{j,i}$, кількість інформації в X відносно Y буде дорівнювати $I(X, Y) = \sum p_{j,i} \log_2 p_{j,i} / p_i q_j$ [15].

Інформаційний ресурс, основу якого складає інформація, виступає фундаментом створення нової постінформаційної цивілізації є одним з елементів пришвидшення глобалізаційних процесів у світі. Швидке зростання обсягів інформаційних ресурсів людства викликає докорінні зміни в житті людини, її психології. Нові можливості, що їх відкриває інформатизація суспільства, сприяли розробці різних теорій, підходів, проектів щодо перспектив розвитку людської цивілізації в наступному тисячолітті, найбільш-поширеними серед яких є теорія "інформаційного суспільства" А. Тоффлера та "постіндустріального суспільства" Д. Белла [5].

На сучасному етапі суспільного поступу інформатизація економіки та інших сфер життя стала центральним соціально-економічним процесом в усіх розвинутих країнах. Бази даних, новітні комп'ютери, волоконно-оптичні лінії зв'язку, персональні ЕОМ – усе це складові частини або елементи

експлуатації інформаційних систем. Інформаційний ресурс – це сукупність накопичених в бібліотеках, архівах, на електронних носіях інформації та знань, працівників, які їх формують, створюють, обслуговують процеси нагромадження, систематизації, зберігання та обміну в глобальному інформаційному просторі, а також задіяні в цьому процесі інформаційно-комунікаційні системи та програмне забезпечення [12].

З точки зору мікрорівня під інформаційними ресурсами розглядають інформацію, яка несе у собі цінність для підприємства і може бути оцінена, як і будь-який матеріальний чи фінансовий ресурс. З точки зору макрорівня інформаційні ресурси виступають результатом творчої, розумової, інтелектуальної діяльності найбільш кваліфікованої та активної частини населення країни, сукупністю корисної інформації, продукуюваної суспільством. Інформацію в сучасному суспільстві слід розглядати як стратегічний ресурс, який допомагає економити інші види наявних ресурсів, а процес інформатизації розглядати як фактор, покликаний забезпечити пришвидшення процесів виробництва, підвищити продуктивність праці та виявити інноваційні пропозиції.

До складу інформаційних ресурсів входять результати наукових досліджень і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР), які дають змогу створювати наукомісткі вироби, застосовувати науково-технічні ідеї, зафіксовані в різних документах та виданнях. Як особливу частину виділяють активні інформаційні ресурси, тобто інформацію, доступну для автоматизованого пошуку, зберігання та оброблення (програми, бази даних, бази знань, документи тощо) та для загального використання. Ефективність застосування інформаційних ресурсів визначається відношенням активної їх частини до загального обсягу інформаційних ресурсів [16].

Особливістю цього ресурсу є те, що в процесі використання інформаційних ресурсів їх кількість не скорочується, а навпаки, приносячи користь, здатна одночасно збільшуватись. Невчасне використання веде до втрати значущості, знецінення, що своєю чергою приведе до втрати дієвої вартості. Отже, важливим аспектом є своєчасність отримання і застосування інформації. Інформатизація вимагає постійного руху вперед, оновлення та нагромадження ІР, оскільки затримка в цьому поступальному русі автоматично веде до втрати лідерських позицій на стрімко змінному ринку інформаційних ресурсів і технологій.

Становлення і розвиток інформації як ресурсу є історичним процесом, початком якого можна вважати усвідомлення людиною потреби у зберіганні та нагромадженні інформації, яка має цінність, а досягнути яку власним розумом фізично не під силу. Це і стало першопричиною появи засобів масової інформації та зв'язку. Виникнення писемності, зародження книгодрукування, поява пошти, телефону, телеграфу, радіо, телебачення можна вважати найвизначнішими кроками на шляху інформатизації суспільства. Революційне значення для розвитку інформаційної індустрії мало створення кібернетичних машин. Прогрес у розвитку комп'ютерної техніки сприяв запровадженню ЕОМ в усі сфери людської діяльності – від військового бізнесу до охорони здоров'я, від мікробіології до освоєння космічного простору. Про стрімкий

розвиток ринку комп'ютерної техніки свідчить той факт, що за статистичними даними США кількість ЕОМ за останні декілька десятиріч зросла більше ніж у п'ять тисяч разів. Але навіть незважаючи на практично безмежність інформаційного поля, у розрахунку на одного жителя земної кулі припадає кілька сот мільйонів знаків інформації (кілька книг середньої товщини).

У сучасних економічно-соціальних умовах розглядають два варіанти застосування інформаційних ресурсів [3]: 1) інформатизація промислової та соціальної сфери; 2) перехід до високоорганізованих індустріальних методів здійснення самих інформаційних процесів. Отже, трансформація інформації в економічний ресурс привела до диверсифікації двох вагомих соціально-економічних процесів – індустріалізації інформатики та інформатизації суспільства, що сформувала основну важливу передумову для формування й реалізації нової моделі розвитку економіки і суспільства, становлення постіндустріальної цивілізації.

Вартісним виміром інформаційних ресурсів як носіїв інформаційного потенціалу може слугувати сукупність витрат, пов'язаних з виробництвом науково-технічної інформації, тобто так можна оцінити сумарний обсяг інформаційних ресурсів підприємства. Варто зазначити, що оцінка ефективності інформаційних систем підприємства є важливим елементом розробки проектних і планових рішень, що дають змогу визначити рівень прогресивності структури, заходів, і проводиться з метою вибору найбільш раціонального варіанта її удосконалення [10].

Перехід до нової постінформаційної цивілізації вимагає від людства не ставити собі за мету роботу з інформацією, а пошук у ній інноваційної основи розвитку підприємництва та країни загалом. Досягнення цієї мети неможливе без потужних комунікаційних систем, з допомогою яких країна забезпечить собі доступ до міжнародних джерел інформації.

Згідно з великим тлумачним словником української мови під інформаційним забезпеченням розуміють специфічну організацію банку даних, забезпечення потрібною інформацією [4]. Економічна енциклопедія під інформаційним забезпеченням розглядає інформацію, необхідну для управління економічними процесами, яка зберігається в базах даних інформаційних систем [8]. Поняття інформаційного забезпечення управлінської діяльності розглядають з двох точок зору. Так, І.П. Босак під інформаційним забезпеченням пропонує розуміти сукупність інформації та відомостей, що зберігаються та обробляються підприємством з метою більш вірного прийняття управлінських рішень [1].

Іншої точки зору дотримується М.Г. Чумаченко, на думку якого інформаційне забезпечення – це автоматизована система нагромадження та трансформації інформації, необхідної для незмінної мети – прийняття управлінського рішення для покращення проміжних і кінцевих результатів діяльності [14]. На думку Є.Д. Бондаренко – це процес забезпечення необхідності в інформації, що ґрунтується на використанні спеціальних способів, засобів та методів її отримання, опрацювання, нагромадження і передачі користувачам у найбільш зручному для їхніх потреб вигляді [2].

Отже, з одного боку, це система, що поєднує усі види доступної інформації, а з іншого – система, яка, окрім суто інформаційної складової, охоплює і технологічний аспект організації процесу роботи з наявними даними, цифрами та повідомленнями. Інформаційне забезпечення потрібно розглядати як сукупність трьох ланок: соціальної, технологічної та економічної, яку можна виміряти з точки зору часу та простору і яка виступає фундаментальною ланкою системи аналітично-інформаційного забезпечення управління будь-якого рівня. Можна вважати, що інформаційне забезпечення формується на основі вхідної інформації, яку опрацьовують працівники відповідної ланки за допомогою різних методів і показників (коефіцієнтів), та прямо чи опосередковано формує новий інформаційний ресурс (вихідну інформацію).

На нашу думку, під інформаційним забезпеченням систем управління підприємством потрібно розуміти масив фактів, даних, цифр, документів нормативно-правового регулювання діяльності, інформації про стан зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування, а також сукупність методів та інструментарій управління наявними інформаційними ресурсами, систему їх планування та організування, у результаті поєднання та застосування яких приймаються рішення для ведення ефективного господарювання.

Виділяють такі напрями застосування інформаційного забезпечення:

- А) забезпечення інформацією систем управління;
- Б) забезпечення даними автоматизованих систем управління;
- В) забезпечення інформаційних потреб споживачів, структур, зовнішніх користувачів, і т.ін.

Схематично склад інформаційного забезпечення можна зобразити на рис. 2.

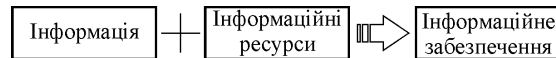

Рис. 2. Склад інформаційного забезпечення

На сьогодні система інформаційного забезпечення в управління підприємствами набуває щораз більшої ваги. Інформаційне забезпечення поєднує у собі дані про систему оподаткування, систему регулювання зовнішньоекономічної діяльності, антимонопольного регулювання, ціноутворення, захисту прав споживачів, оплати праці, захист прав товаровиробників, захист навколишнього середовища, інформацію про фінансовий потенціал підприємства (економічні показники діяльності, склад трудового колективу, виробничі потужності, маркетингову політику, запаси, екологічну безпеку підприємства тощо).

Використання в процесі виробничо-господарської діяльності методів та інструментів інформаційного забезпечення стає однією з підстав ефективної та стабільної роботи фірм, передумовою виконання місії організації. Час дає зрозуміти потребу у пришвидшеній соціалізації цієї категорії, трансформації у більш зрозумілу та відкриту для бізнесу та органів влади різних рівнів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз поняття інформації та інформаційних ресурсів, їх структури та особливостей дає змогу

оцінити вплив на економічну систему, а також дійти висновку про стратегічну необхідність їх комплексного використання при управлінні організацією.

Шлях, яким крокує кожна високорозвинена держава, – інформатизація суспільного, політичного та економічного життя, як вектор прогресивного, поступального розвитку та постійного руху вперед. Складовою загальної інформатизації є формування інформаційної складової на мікрорівні, тобто на кожному окремо взятому підприємстві.

Для подальшого розвитку механізму інформаційного забезпечення управлінської діяльності потрібно створити єдину інтегровану систему, котра б поєднувала у собі всі види важливої для діяльності підприємства інформації (фінансової, статистичної, облікової, звітної тощо), створити ефективний інструментарій керування доступними даними, забезпечити контроль за збереженням опрацьованої (вихідної) інформації та донесення її користувачам без спотворень і своєчасно. Актуальним також залишається питання зниження вартості витрат на впровадження такої системи на підприємстві, підтримання на належному рівні потреб та вимог щодо її функціонування.

Література

1. Босак І.П. Інформаційне забезпечення управління підприємством: економічний аспект / І.П. Босак, Є.М. Палига // Регіональна економіка : наук.-практ. журнал. – 2007. – № 4. – С. 193-195.
2. Бондаренко Є.Д. Особливості інформаційного забезпечення торговельного підприємства / Є.Д. Бондаренко // Актуальні проблеми сучасної науки : П'ята всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.intkonf.org>.
3. Benson V. Bussines Information Management / V. Benson, K. Tribe. – London : Ventus Publishing ApS, 2008. – 84 p.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – Київ-Ірпінь : ВТФ "Перун", 2005. – 1728 с.
5. Горященко Ю.Г. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності: аналіз категоріально-понятійного апарату / Ю.Г. Горященко // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 4(8). – С. 236-242.
6. Годин В.В. Информационное обеспечение управленческой деятельности : учебник / В.В. Годин, И.К. Корнеев. – М. : Изд-во "Выш. шк.", 2001. – 240 с.
7. Денисенко М.П. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством / М.П. Денисенко, І.В. Колос // Економіка та держава : наук.-практ. журнал. – 2006. – № 7. – С. 19-24.
8. Економічна енциклопедія / ред. кол. С.В. Мочерний та ін. – У 3-ох т. – Т. 1. – К. : Вид. центр "Академія", 2000. – 864 с.
9. Закону України "Про інформацію" від 13 листопада 1992 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.
10. Мельник Л.Г. Информационная экономика / Л.Г. Мельник. – Сумы : ИТД Университетская книга, 2003. – 288 с. – С. 112.
11. Скібіцька Л.І. Організація праці менеджера : навч. посібн. / Л.І. Скібіцька. – К. : Центр навч. літ-ри, 2010. – 360 с.
12. Титаренко І.В. Удосконалення процесу інформаційного забезпечення як інструменту ефективного управління підприємством / І.В. Титаренко // Регіональна економіка : наук.-практ. журнал. – Вип. 1(19). – С. 349-353.
13. Харкевич А.А. О ценности информации / А.А. Харкевич // Проблемы кибернетики, 1960. – № 4. – С. 14-21.
14. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз : навч. посібн. / М.Г. Чумаченко. – К. : Вид-во КНЕУ, 2001. – 540 с.

15. Шеннон К. Работы по теории информации и кибернетике / К. Шеннон. – М. : Изд. иностр. лит-ри, 1963. – 830 с.

16. Шпак Н.О. Основы коммуникационного менеджмента промышленных предприятий : монография / Н.О. Шпак. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2011. – 328 с.

Шпак Н.О., Дулыба Н.Г. Сущность и составляющие информационного обеспечения систем управления предприятием

Раскрыта сущность понятия информационного обеспечения как приоритетной составляющей управленческой деятельности предприятия, насыщение качественной и актуальной информацией. Проанализированы составляющие и приведены разноплановые подходы к его толкованию, использование в процессе производственно-хозяйственной деятельности методов и инструментов информационного обеспечения.

Ключевые слова: информация, информационные ресурсы, информационное обеспечение.

Shpak N.O., Dulyba N.G. Essence and components of information support management systems

The article reveals the essence of the concept of information provision as a priority component of the management company, saturation quality and timely information and analysis components are diverse approaches to its interpretation, use in production and business methods and tools of information security.

Keywords: information, information resources, information support.

5. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ГАЛУЗІ

УДК 614.843 (075.32) Проф. Е.М. Гуліда, д-р техн. наук; доц. І.О. Мовчан, канд. техн. наук – Львівський ДУ безпеки життєдіяльності

ОЦІНКА ПОЖЕЖНОГО РИЗИКУ У ФУНКЦІОНАЛЬНІЙ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРА

На підставі аналізу основних положень теорії надійності отримано залежність для визначення кількісної величини пожежного ризику у функціональній залежності від людського фактора. Отримана залежність дає змогу прогнозувати значення пожежного ризику для реалізації пожежної безпеки об'єкта захисту та її наслідків для людей і матеріальних цінностей, що є дуже важливим для попередження можливості виникнення пожежі.

Ключові слова: пожежний ризик, пожежа, людський фактор, імовірність безпомилкової роботи, частота появи помилки, інтенсивність відмов.

Сучасний стан проблеми. Результати аналізу статистичних даних показують, що кількість пожеж у містах України з року в рік зростає з незначним коливанням. Наприклад, у 2009 р. виникло 44015 пожеж, зокрема від необережного поводження з вогнем 23070 пожеж або 52,4 % та пустощів дітей із вогнем 896 пожеж або 2 % [1], а у 2011 р. – 60790 пожеж, зокрема від необережного поводження з вогнем 37275 або 61,3 % та пустощів дітей із вогнем 967 пожеж або 1,6 % [2]. Окрім цього, у більшості випадків пожежі виникають у житлових будинках, що підтверджується результатами статистики (за даними [2], у 2011 р. у житлових будинках по Україні виникло 18627 пожеж). Безумовно, ці дані підтверджують, що на виникнення таких пожеж насамперед впливає людський фактор. Тому з метою попередження пожеж, що виникають від впливу людського фактора, необхідно проводити аудит пожежної безпеки, який би враховував вплив людського фактора на ризик виникнення пожежі. Розв'язком цієї проблеми у пожежній справі, як показав огляд літературних джерел, ще не займалися. Стосовно пожежного ризику вже вийшло багато робіт в США, ФРН, Англії, Японії, Російській Федерації та інших. Наприклад, у роботі [3] наведено методику розрахунку пожежних ризиків для суспільних, житлових та адміністративних будівель без урахування впливу на них людського фактора. Тому, виходячи з визначення пожежного ризику, який є мірою можливості реалізації пожежної безпеки об'єкта захисту та її наслідків для людей і матеріальних цінностей, робота, яка розглядається, є своєчасною та актуальною.

Мета роботи. Розробити метод прогнозування пожежного ризику у функціональній залежності від людського фактора.

Постановка задачі та її розв'язання. Розглядаючи вплив людського фактора на можливість виникнення пожежі, тобто на пожежний ризик, треба зауважити, що може виникнути імовірність появи події δ_2 з вини помилки